

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความเป็นเลิศทางวิชาการเป็นอุดมการณ์และอุดมคติของสถาบันอุดมศึกษาทุกแห่ง เป็นสิ่งท้าทายที่สำคัญที่สถาบันอุดมศึกษาจะต้องพยายามเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จ (Stauffer, 1981) ทุกสถาบันจะต้องมุ่งหาแนวทางในการพัฒนาเพื่อความเป็นเลิศในทุก ๆ การกิจของสถาบัน โดยเฉพาะภารกิจทางด้านการสอน การผลิตบัณฑิตและการวิจัย อันจะช่วยพัฒนาความเป็นเลิศทางวิชาการให้กับนักศึกษา คณาจารย์และสถาบัน ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความเป็นเลิศในภารกิจด้านการบริการวิชาการแก่ชุมชนและการทำนุศิลปวัฒนธรรมตามมา (Astin, 1991) สถาบันใดที่มีความเป็นเลิศแสดงว่ามีการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานเป็นที่ยอมรับของสังคม แผนอุดมศึกษาระยะยาว (พ.ศ. 2533-2547) ก็ได้กำหนดความเป็นเลิศทางวิชาการเป็นเป้าหมาย และ นโยบายที่สำคัญ เพราะความเป็นเลิศ หรือความมีคุณภาพของอุดมศึกษา จะทำให้อุดมศึกษาเป็นกลไกที่กระตุ้นการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เพื่อหลีกเลี่ยงภัยคุกคาม และ เพื่อฉกฉวยโอกาสจากสภาพแนวโน้มต่าง ๆ ตลอดจนกระตุ้นให้เกิดความตระหนักและการพัฒนา ภูมิปัญญาไทยที่ทันสมัยและทันสมัยการแข่งขันทาง เศรษฐกิจในประชาคมนานาชาติ นอกจากนี้โลกปัจจุบัน ได้เปลี่ยนแปลงไปมากทั้งทางด้าน เศรษฐกิจและสังคม บทบาทของสถาบันอุดมศึกษา จำเป็นต้อง ปรับตัวให้เหมาะสมกับความเปลี่ยนแปลงในแต่ละยุคด้วย ความก้าวหน้าทาง เทคโนโลยี เป็นปัจจัย สำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบันและอนาคต โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงในอนาคตจะ เป็นไปอย่างรวดเร็วมาก เนื่องจากระบบและ เครื่องมือการสื่อสารมีประสิทธิภาพและมีความ หลากหลายมากขึ้น ดังนั้นสถาบันอุดมศึกษาจำเป็นต้องมีการพัฒนางานวิชาการให้มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของภาวะ เศรษฐกิจสังคมและ เทคโนโลยีอย่างต่อเนื่องอยู่เสมอ เพื่อก้าวทันโลกและมุ่งสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการในวิชาชีพของคน

สถาบันการศึกษาพยาบาลเอกชนเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่ตั้งขึ้นใหม่ เป็นสถาบันขนาดเล็กที่มีทรัพยากรจำกัด และจำเป็นต้องพัฒนาสถาบันและพัฒนางานวิชาการ เพื่อมุ่งไปสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการหรือเป็นสถาบันที่มีคุณภาพเช่นเดียวกัน เพื่อให้เป็นที่ยอมรับและสร้างศรัทธาในหมู่ประชาชน เป็นชุมชนและแหล่งสะสมความรู้ สร้างและพัฒนาความรู้ทางศาสตร์การพยาบาล เพื่อให้บรรลุเป้าหมายความเป็นเลิศทางวิชาการ มิใช่เพียงดำเนินการเพื่อผ่านการรับรองวิทยฐานะ (Accreditation) เท่านั้น เพราะสถาบันใดที่ผ่านการรับรองวิทยฐานะแล้วมิได้เป็นเครื่องชี้ว่าสถาบันนั้นมีความเป็นเลิศหรือมีคุณภาพ เนื่องจากเกณฑ์มาตรฐานขององค์กรที่ทำให้การรับรองวิทยฐานะนั้น มีขอบเขตกว้างมาก และเป็นเพียงขอบเขตขั้นต่ำที่สะท้อนให้เห็นว่าสถาบันนั้นอาจพัฒนาให้เกิดคุณภาพต่อไปได้ตามเป้าหมายของสถาบันเท่านั้น (Tucker, 1988) และการรับรองวิทยฐานะไม่ได้บอกว่าสถาบันไหนมีคุณภาพดีกว่าสถาบันไหน แต่ชี้ให้เห็นว่าสถาบันที่ผ่านการรับรองวิทยฐานะอยู่ในเกณฑ์ต่ำสุดของสถาบันที่มีคุณภาพและสามารถยกระดับเป็นสถาบันทางวิชาการต่อไปได้ (Deighton, 1971) และไม่ได้บอกระดับของควมมีคุณภาพของสถาบัน เป็นการประเมินในลักษณะองค์รวมทั้งสถาบันในลักษณะทั่ว ๆ ไป มิได้ประเมินถึงหน้าที่หรือภารกิจเฉพาะเจาะจงลงไป ซึ่งจริง ๆ แล้วการประเมินคุณภาพของสถาบันควรกำหนดได้ว่าสถาบันนั้นมีคุณภาพอยู่ในระดับใดในแต่ละภารกิจ (Pfnister, 1971) นอกจากนี้การรับรองวิทยฐานะยังไม่อาจชี้บ่งได้ว่าผู้สำเร็จการศึกษามีความรู้ ความสามารถหรือมีความสัมพันธ์ผลมากน้อยเพียงใด อันเป็นดัชนีตัวสำคัญที่แสดงถึงความเป็นเลิศทางวิชาการหรือคุณภาพที่ดีของสถาบัน (Marcus, 1983)

วิชาชีพพยาบาลเป็นวิชาชีพที่ต้องรับผิดชอบกับชีวิตมนุษย์ดังนั้นผลผลิตจากสถาบันการศึกษาพยาบาลเอกชนจะต้องสามารถประกันคุณภาพได้ว่าเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถทั้งทางด้านทฤษฎีและปฏิบัติ และเป็นผู้ที่มีคุณธรรมและจรรยาบรรณเหมาะสมกับการเป็นพยาบาลวิชาชีพที่มีคุณภาพ สถาบันการศึกษาพยาบาลเอกชนจะต้องปรับปรุงและพัฒนาตนเองอย่างไม่หยุดยั้ง เพื่อให้เป็นสถาบันที่มีคุณภาพสูงสุด มีความเป็นเลิศทางวิชาการอันที่ผลิตพยาบาลที่มีความเป็นเลิศ พัฒนาศาสตร์ทางการพยาบาลให้ก้าวทันโลกอยู่เสมอ และบริการวิชาการแก่ชุมชนได้อย่างเหมาะสมเป็นที่ยอมรับของสังคม

ถึงแม้ว่าความเป็นเลิศทางวิชาการจะเป็นเป้าหมายของสถาบันการศึกษาพยาบาลเอกชน แต่ปัญหาอยู่ที่ว่าไม่มีการอธิบายไว้ชัดเจนว่า "ความเป็นเลิศทางวิชาการ" นั้นหมายถึง

ถึงอะไร มีดัชนีชี้บ่งหรือมีเกณฑ์ของความเป็นเลิศเป็นอย่างไร และรูปแบบของสถาบันการศึกษาพยาบาลเอกชนที่มีความเป็นเลิศทางวิชาการนี้มีลักษณะอย่างไร จะส่งเสริมให้มีความเป็นเลิศได้อย่างไรจะอะไรเป็นเครื่องวัดความเป็นเลิศทางวิชาการ ซึ่งความหมายของความเป็นเลิศ หรือคุณภาพนั้นเลื่อนลอย ยากที่จะอธิบายได้ (Elusive) และมีความหมายได้หลายด้านแล้วแต่ผู้ใดจะมอง แต่ก็สามารถทำให้บรรลุความสำเร็จได้ถ้ามีเกณฑ์บ่งชี้คุณลักษณะหรือคุณสมบัติ และระดับความเป็นเลิศที่เป็นมาตรฐานและเชื่อถือได้ โดยความเห็นชอบและเป็นที่ยอมรับของนักวิชาการ (Astin, 1982) เพื่อที่สถาบันการศึกษาพยาบาลเอกชนจะได้พัฒนาสถาบันได้อย่างมีจุดมุ่งหมายเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการได้อย่างแท้จริง

ความเป็นเลิศทางวิชาการ มีความหมายเดียวกับคำว่า คุณภาพ (Quality) หมายถึง คุณลักษณะที่มีมาตรฐานสูง และตั้งใจจะทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ไม่ต่ำกว่ามาตรฐานนั้นโดยคำนึงถึงมิติของรูปแบบ (Style) คือไม่เพียงแต่คำนึงถึงผลสำเร็จอันน่าชื่นชมเท่านั้น แต่คำนึงถึงคุณลักษณะซึ่งทำให้เกิดผลสำเร็จด้วย (Gardner, 1961)

มิลเลอร์ กล่าวว่า การที่จะทำให้สถาบันบรรลุความเป็นเลิศทางวิชาการหรือความมีคุณภาพนั้น จุดเริ่มต้นคือการประเมินสถาบัน โดยการกำหนดเกณฑ์ที่บ่งถึงคุณลักษณะ (Characteristics) และตัวบ่งชี้ (Indicators) ให้ครอบคลุมในการประเมินทุกๆ ด้านของสถาบัน (Institution-Wide Appraisal) แต่การที่จะกำหนดเกณฑ์ให้ครอบคลุมทุก ๆ ด้านเป็นไปได้ยาก จึงควรที่จะพัฒนาเกณฑ์ที่สำคัญ เป็นที่ยอมรับและสามารถประเมินได้ในระยะเวลาอันสั้น ซึ่ง มิลเลอร์ ได้เสนอแนวทางในการช่วยการวางแผนในการประเมินสถาบัน 6 ด้าน คือ ผู้บริหารจะต้องมีความกระตือรือร้นและตั้งใจจริงในการประเมินผลสถาบันจะต้องมีการพัฒนาแผนในการประเมินให้ครอบคลุมและประชาสัมพันธ์ให้ทราบทั่วกัน จะต้องให้ความสำคัญแก่วิธีการประเมินเท่ากับผลลัพธ์ที่ได้ ผู้ประเมินจะต้องใช้ข้อมูลที่มีความเป็นปรนัยเท่านั้น ผลที่ได้จะต้องนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาสถาบัน และจะต้องมีการประเมินผลวิธีการประเมินที่ใช้ เพื่อนำมาปรับปรุงข้อบกพร่องในการนำไปวางแผนการประเมินสถาบันในอนาคต (Miller, 1979)

Fife ได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพหรือความเป็นเลิศ แบ่งได้เป็น 3 กลุ่มคือ กลุ่มที่หนึ่งมีความเห็นอย่างรุนแรงว่าคุณภาพไม่สามารถกำหนดมาตรฐานของความเป็นเลิศได้ เพราะคำว่าคุณภาพขึ้นอยู่กับจิตใจของแต่ละคนที่ต้องการจะพัฒนาสถาบัน แต่ละคนสามารถวินิจฉัยได้ว่าพฤติกรรมของตนมีคุณภาพหรือไม่เมื่อเปรียบเทียบกับพฤติกรรมของคนอื่น ๆ ที่ด้อยกว่า กลุ่มที่สอง

มีความเห็นในทางตรงกันข้ามว่า คุณภาพของสถาบันสามารถนิยามได้โดยกำหนดคุณลักษณะของ สถานภาพสูงสุดในทางวิชาการโดยมีได้คำนึงถึงความแตกต่างของแต่ละสถาบัน และกลุ่มที่สาม ซึ่งถือว่ามีความสมเหตุสมผลมากที่สุด มีความเห็นว่าในขั้นแรกจะต้องทำความเข้าใจเป้าหมาย และบทบาทของสถาบันก่อน แล้วจึงกำหนดคุณลักษณะ เฉพาะของความเป็นเลิศ และกิจกรรม ที่ต้องการให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายนั้น (อ้างถึงใน Marcus, 1983)

ความเป็นเลิศนั้นจะต้องประกอบด้วยมาตรฐานสากลและมาตรฐานของแต่ละสาขา วิชาหรือสถาบัน เนื่องจากอุดมศึกษามีความหลากหลาย ดังนั้นมาตรฐานของความเป็นเลิศ จึงต้องต่างกันไปตามแต่ละ เป้าหมายหรือบริบทของแต่ละสถาบัน ดังนั้นถ้าจะบรรลุความเป็น เลิศได้จะต้องทำให้สำเร็จทั้งมาตรฐานสากล และมาตรฐานของสาขาวิชาหรือสถาบันนั้น ๆ (Levine, 1982)

จากที่กล่าวมาจะ เห็นว่าเราสามารถพัฒนาดัชนีสู่ความเป็นเลิศของสถาบันการศึกษา พยายามเอกชนได้ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสถาบัน โดยกำหนดเกณฑ์บ่งชี้คุณลักษณะ หรือคุณสมบัติ และระดับความเป็นเลิศที่เป็นมาตรฐานและ เชื่อถือได้โดยผู้เชี่ยวชาญ และ เกณฑ์ บ่งชี้ที่กำหนดขึ้นจะต้องสอดคล้องกับบริบทของสถาบันและสาขาวิชา เนื่องจากในปัจจุบันข้อ ความรู้ทั้งหมดมี 2 ชนิด คือ ข้อความรู้ที่เป็นความจริง (Facts) ซึ่งเป็นข้อเท็จจริงตาม ธรรมชาติสามารถพิสูจน์ได้ด้วยวิธีการเชิงประจักษ์ เช่น ข้อความรู้ทางวิทยาศาสตร์และข้อ ความรู้ที่เกิดจากการตัดสินใจด้วยค่านิยม (Value Judgement) โดยถือเอาความสอดคล้อง ของความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในสาขานั้น ๆ เป็นบรรทัดฐาน ดังนั้นข้อความรู้ชนิดนี้ จะต้องมีเกณฑ์ในการประเมินเพราะ ไม่สามารถพิสูจน์ให้เห็นด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ และ เกณฑ์ นั้นจะต้องสอดคล้องกับบริบท (Context) ของสิ่งที่ต้องการประเมิน ความเป็นเลิศทาง วิชาการจัดเป็นข้อความรู้ประเภทที่จะต้องตัดสินด้วยค่านิยม ดังนั้นจึงจำเป็นต้องกำหนดดัชนี (Indicators) สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการของสถาบันการศึกษาพยายามเอกชนขึ้น โดย เป็นดัชนีบ่งชี้ที่เป็นมาตรฐานโดยดัชนีที่พัฒนาขึ้นนี้จะ เป็นประโยชน์ในการใช้เป็นแนวทางในการ พัฒนาสถาบันให้มีคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาและวิเคราะห์เกณฑ์ความเป็นเลิศทางวิชาการของสถาบันอุดมศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศ
2. พัฒนาและประเมินดัชนีสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการของ คณะพยาบาลศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

ขอบเขตของการวิจัย

1. การศึกษาเกณฑ์ความเป็นเลิศทางวิชาการของสถาบันอุดมศึกษาใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสารจากรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เกณฑ์การรับรองวิทยฐานะสถาบันอุดมศึกษาทั้งของต่างประเทศและของไทย และ เกณฑ์การรับรองวิทยฐานะของสภาการพยาบาล และ National League of Nursing เพื่อนำมาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยเพื่อพัฒนาดัชนีสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการของคณะพยาบาลศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

2. การศึกษาบริบทของคณะพยาบาลศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน 7 แห่ง ใช้แบบงานวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถาบัน และจากการวิเคราะห์เอกสาร เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับบริบทของสถาบันในด้าน

- 2.1 นโยบาย เป้าหมายและ บทบาทของสถาบัน
- 2.2 ลักษณะทางภูมิศาสตร์
- 2.3 การสนับสนุนโดยองค์กรทางศาสนา
- 2.4 การรับนักศึกษา และอาจารย์
- 2.5 ค่าเล่าเรียน และทุนการศึกษา
- 2.6 ทรัพยากรต่าง ๆ ทางด้านวิชาการ
- 2.7 การเงิน และงบประมาณ
- 2.8 ลักษณะของนักศึกษา
- 2.9 ลักษณะของอาจารย์
- 2.10 สภาพแวดล้อมต่าง ๆ ในสถาบันเช่น กลุ่มเพื่อน บรรยากาศทางวิชาการ

การบริหาร ภาพพจน์ของสถาบัน ฯลฯ

3. การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงอนาคต (Future Research) ใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) และเป็นการสัมภาษณ์แบบปฏิสัมพันธ์ (Interactive Interview) จากกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งคือนักวิชาการและผู้บริหารการศึกษาพยาบาลทั้งของรัฐและเอกชน จำนวน 20 คน

4. ศึกษาเฉพาะวิทยาลัยพยาบาลเอกชน และคณะพยาบาลศาสตร์ของวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยเอกชน สังกัดทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐจำนวน 7 แห่ง คือ

- 4.1 คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยคริสเตียน
- 4.2 วิทยาลัยพยาบาลเซนต์หลุยส์
- 4.3 คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยพายัพ
- 4.4 คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยมีชน
- 4.5 คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต
- 4.6 คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
- 4.7 คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ

5. ประเมินดัชนีสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการที่พัฒนาขึ้นโดยใช้รูปแบบอิงผู้ทรงคุณวุฒิ (Connoisseurship Model) คือให้ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นผู้บริหารและคณาจารย์ของคณะพยาบาลศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนเป็นผู้ตัดสินความเป็นไปได้จำนวน 10 คน และให้สถาบันการศึกษาพยาบาลเอกชน 1 แห่ง นำไปทดลองประเมินตนเอง (Self-Evaluation)

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. ดัชนี หมายถึง ตัวบ่งชี้ซึ่งเห็นได้ชัดตามหลักฐานปรากฏและพื้นฐานทางทฤษฎี และหลักการซึ่งทำให้เชื่อว่ามีคุณลักษณะ และระดับของความเป็นเลิศทางวิชาการ ตลอดจนแนวทางในการพัฒนาสถาบันเพื่อนำไปสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการของคณะพยาบาลศาสตร์สถาบันอุดมศึกษาเอกชน

2. คุณภาพ คือ ลักษณะที่เป็นไปตามเกณฑ์เชิงเปรียบเทียบกับลักษณะอื่น ๆ และพบว่าเป็นที่ยอมรับในแง่บวก คุณภาพนั้นมีได้หลายระดับตามการตัดสิน (Judgment) ของผู้พิจารณา

ค่าเชิงปริมาณของคุณภาพอาจปรากฏในเชิงปริมาณได้โดยการหาค่าความถี่ของการตัดสินลักษณะของสิ่งเดียวกันโดยผู้พิจารณาหลายคนอันถือได้ว่าเป็นปรนัย (Objective) เพราะความเป็นอัตนัยร่วมกัน (Intersubjectivity) คือความเป็นปรนัย (Objectivity) การประเมินคุณภาพสถาบันอุดมศึกษาอาศัยการรับรองวิทยฐานะ (Accreditation) ซึ่งประกอบด้วยเกณฑ์ต่าง ๆ ที่ครอบคลุมองค์ประกอบทั้งหมดของสถาบันเป็นหลักสำคัญ

3. ความเป็นเลิศ คือ ระดับสูงสุดของคุณภาพของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่จะพึงเป็นไปได้ (Feasible) สามารถวัดได้เชิงปริมาณในลักษณะเดียวกับคุณภาพ สถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งเมื่อผ่านการประเมินคุณภาพ หรือ การรับรองวิทยฐานะแล้ว ถือว่าอยู่ในเกณฑ์ต่ำสุดของสถาบันที่มีคุณภาพ ซึ่งจะต้องพยายามพัฒนาสถาบันต่อไปอย่างไม่หยุดยั้ง จนถึงระดับคุณภาพสูงสุด (Best Quality) ซึ่งถือว่ามีความเป็นเลิศ (Excellence) อันจัดเป็นเป้าหมายหรืออุดมคติของสถาบันอุดมศึกษา

4. ความเป็นเลิศทางวิชาการ คือ ระดับคุณภาพสูงสุด สมบูรณ์ที่สุดทางวิชาการที่พึงเป็นไปได้ ซึ่งเกี่ยวเนื่องกับบริบทของสถาบัน ลักษณะวิชาชีพและสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองของประเทศ อันหมายรวมถึง ผลงาน ความสามารถของอาจารย์และนิสิตนักศึกษา หลักสูตรการสอน การประเมินผล และกระบวนการอื่นๆ ในสถาบันซึ่งเกี่ยวข้องกับงานวิชาการ รวมทั้งคุณลักษณะและองค์ประกอบของสภาพแวดล้อมในสถาบันทางกายภาพและบุคลากรต่าง ๆ ที่มีส่วนส่งเสริมให้เกิดความเป็นเลิศดังกล่าว โดยถือว่าสถาบันจะต้องผ่านการรับรองวิทยฐานะอันเป็นเกณฑ์ต่ำสุดของคุณภาพแล้ว

5. คณะพยาบาลศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน หมายถึง วิทยาลัยพยาบาลเอกชน และคณะพยาบาลศาสตร์ของวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัยเอกชนสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย

6. เทคนิคการวิจัยแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Future Research) เป็นเทคนิคการวิจัยอนาคตโดยอาศัยวิธีการเดลฟายและการวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณา เป็นเทคนิคการวิจัยที่พยายามดึงเอาอนาคตภาพและค่านิยมต่าง ๆ โดยการสัมภาษณ์ที่มีลักษณะเฉพาะคือ เป็นการสัมภาษณ์แบบเปิดและไม่ชี้แนะ (Non Directive, Open-ended) ในรอบแรก จากนั้นนำข้อมูลมาสังเคราะห์สร้างเป็นแบบสอบถาม แล้วส่งให้ผู้เชี่ยวชาญตอบตามรูปแบบของเดลฟายเพื่อหาฉันทามติ (Consensus) ซึ่งมักทำประมาณ 2-3 รอบ แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ เพื่อหาแนวโน้มที่เป็นไปได้มาก และมีความสอดคล้องทางความคิดเห็น เพื่อสรุปเขียนเป็นอนาคตภาพ

7. รูปแบบอิงผู้ทรงคุณวุฒิ (Connoisseurship Model) เป็นรูปแบบการประเมินแบบหนึ่งซึ่งเสนอโดย Elliot Eisner ซึ่งถือว่าการประเมินทางการศึกษาคือการวิพากษ์วิจารณ์ทางการศึกษานั้นเอง การวิพากษ์วิจารณ์ต้องอาศัยผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งมีทัศนะเกี่ยวกับคุณลักษณะและคุณสมบัติของปรากฏการณ์ที่เป็นปัญหาในการวิจัย การวิเคราะห์ขึ้นกับความเป็นผู้ทรงคุณวุฒิและการวิพากษ์วิจารณ์ (Eisner อ้างถึงใน พรชูลี อาชาวารุง, 2528)

8. กระบวนการเชิงอนาคต (The Futuring Process) เป็นกระบวนการหลายขั้นตอน (Multistage Process) เพื่อประมวลแนวทางเลือกซึ่งกอร์ปไปด้วยรายละเอียด (Detailed Alternatives) กระบวนการนี้แสดงให้เห็นว่าอาจใช้เทคนิคการทนายต่าง ๆ ร่วมกันเพื่อกำหนดอนาคตและความเป็นไปได้ในเรื่องต่าง ๆ ซึ่งเป็นปัญหาในการวิจัยได้อย่างไร

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงอนาคตเป็นการผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ ซึ่งนำกระบวนการเชิงอนาคต (The Futuring Process) ของ Peter Wagschal มาดัดแปลงใช้ให้เหมาะสม และเนื่องจากความเป็นเลิศทางวิชาการจะต้องเกี่ยวเนื่อง (Relevance) กับบริบทของสถาบัน จึงจำเป็นต้องศึกษาบริบทของคณะพยาบาลศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนทั้ง 7 แห่งเสียก่อน เพื่อให้ดัชนีความเป็นเลิศทางวิชาการที่พัฒนาขึ้นมีความเป็นไปได้มากที่สุดและเหมาะสมมากที่สุด โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ศึกษาและวิเคราะห์เกณฑ์ความเป็นเลิศและคุณภาพของสถาบันอุดมศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อนำมาสร้างกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ วิธีการศึกษาใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสาร (Content Analysis) โดยใช้แบบสำรวจเอกสารที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ซึ่งเอกสารที่นำมาศึกษาและวิเคราะห์ประกอบด้วย

1.1 เกณฑ์ความเป็นเลิศและคุณภาพของสถาบันอุดมศึกษาโดยทั่วไปและทางการศึกษาพยาบาล จากเอกสารตำรา และวารสารต่าง ๆ

1.2 เกณฑ์การรับรองวิทยฐานะของสถาบันอุดมศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศ

1.3 เกณฑ์การรับรองสถาบันการศึกษาวชิการพยาบาลและนคุงครรภักของ

สภาการพยาบาลและของ National League of Nursing (NLN)

1.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเป็นเลิศและคุณภาพของสถาบันอุดมศึกษา
เมื่อวิเคราะห์แล้วนำมาสร้างกรอบมโนทัศน์ในการวิจัยครั้งนี้

2. ศึกษบริบท (Context) ของคณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันอุดมศึกษาเอกชน
7 แห่ง โดยการสัมภาษณ์คณบดี และจากการวิเคราะห์เอกสาร แล้วสังเคราะห์ให้เป็นภาพรวม
ของบริบทของสถาบันการศึกษาพยาบาลเอกชน

3. พัฒนาค้นหาคำว่าความเป็นเลิศทางวิชาการของคณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันอุดม
ศึกษาเอกชน โดยใช้วิธีการวิจัยแบบกระบวนการเชิงอนาคต (The Futuring Process)
ดังมีขั้นตอนต่อไปนี้

3.1 ส่งเอกสารบริบทของสถาบันการศึกษาพยาบาลเอกชนที่ได้ศึกษามาจาก
ข้อ 2 ให้ผู้ทรงคุณวุฒิศึกษาล่วงหน้าเนื่องจากคตินี้ความเป็นเลิศทางวิชาการจะต้องสอดคล้องกับ
บริบทของสถาบัน

3.2 เมื่อผู้ทรงคุณวุฒิศึกษาบริบทของสถาบันการศึกษาพยาบาลเอกชนเป็นที่
เข้าใจแล้ว ผู้วิจัยจะสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับคุณลักษณะ ตัวบ่งชี้ ระดับของความเป็นเลิศ
ตลอดจนแนวทางการพัฒนาสถาบันเพื่อนำไปสู่ความเป็นเลิศ โดยการสัมภาษณ์จะเป็นการระดม
สมอง (Brain-storming) ของผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อหาได้คตินี้สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ การ
สัมภาษณ์จะใช้วิธีการของการวิจัยอนาคตแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Future
Research) คือจะเป็นการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview)
ไม่ถามชี้แนะและเป็นคำถามปลายเปิด (Non-directive, Open Ended) และเป็นการ
สัมภาษณ์แบบปฏิสัมพันธ์ (Interactive Interview) เพื่อให้ได้ข้อมูลมากที่สุดและลึกที่สุด
เท่าที่จะเป็นไปได้ แต่ถ้าข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ไม่ครอบคลุมกรอบมโนทัศน์ที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้น
ก็สามารถซักถามผู้เชี่ยวชาญเพิ่มเติมได้อีกจนครบถ้วน เพื่อให้ได้คุณลักษณะที่แสดงถึงความเป็น
เลิศทางวิชาการของสถาบันการศึกษาพยาบาลเอกชนอย่างสมบูรณ์ การสัมภาษณ์ในขั้นตอนนี้ จัด
เป็น กระบวนการวิจัยแบบ EDFR รอบที่ 1

3.3 เพื่อให้ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้เป็นฉันทามติ (Consensus)
ของทั้งกลุ่ม จึงนำผลจากการสัมภาษณ์ มาวิเคราะห์และแบ่งคุณลักษณะที่ได้เป็นกลุ่มๆ แล้วสร้าง
เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามเทคนิคการวิจัยแบบ

เดลฟาย (Delphi Technique) แล้วส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิชุดเดิมลงความเห็น ขั้นตอนนี้จัดเป็น กระบวนการวิจัยแบบ EDFR รอบที่ 2

3.4 นำแบบสอบถามจาก EDFR รอบที่ 2 มาวิเคราะห์แล้วสร้างแบบสอบถามรอบที่ 3 ส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิชุดเดิมลงความเห็นจนได้ความเห็นพ้องต้องกันว่า คุณลักษณะบ่งชี้ความเป็นเลิศทางวิชาการข้อใดบ้างที่มีความเป็นไปได้ (Probabilities) และมีความสำคัญ (Importance) การวิเคราะห์ผล EDFR จากแบบสอบถามใช้วิธีการทางสถิติคือ ค่ามัธยฐาน (Median) ฐานนิยม (Mode) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range)

3.5 นำผลที่ได้จากขั้นตอน EDFR มาทำวงล้ออนาคต (Future Wheel) โดยให้คุณลักษณะของดัชนีสู่ความเป็นเลิศแต่ละคุณลักษณะที่ได้จากขั้นตอน EDFR เป็น แนวโน้ม กลาง (Central Trend) แล้วสร้างผลสืบเนื่อง (Consequence Trends) ให้ได้ประมาณ 3 ระดับ ซึ่งผลสืบเนื่องเหล่านี้ก็คือแนวทางการพัฒนางานวิชาการ เพื่อนำไปสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามคุณลักษณะและตัวบ่งชี้ นั้น ๆ ตามต้องการ

3.6 จากผลสืบเนื่องแต่ละอัน (Consequence Trends) ที่ได้จาก Future Wheel นั้นนำมาตรวจสอบดูปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ของกันและกันโดยใช้วิธีการ Cross-Impact Matrix โดยดูว่าผลสืบเนื่องใดส่งเสริมกันมากน้อยเพียงใด หรือไม่มีผลกระทบต่อกันเลย การวิเคราะห์ Cross-Impact Matrix นี้ที่ผู้บริหารและคณาจารย์ของคณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันอุดมศึกษาเอกชน เป็นผู้วิเคราะห์จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สถิติที่ใช้คือ ค่าร้อยละ

3.7 เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลจาก Cross-Impact Matrices แล้ว นำข้อมูลมาเขียนภาพ (Scenarios) ของดัชนีบ่งชี้ความเป็นเลิศทางวิชาการ โดยใช้แนวโน้มกลาง (Central Trend) จาก Future Wheel เป็นตัวกำหนดและความสัมพันธ์ของผลสืบเนื่อง (Consequence Trends) ที่ได้จากการวิเคราะห์ Cross-Impact Matrix ดังนั้นภาพของดัชนีบ่งชี้ที่ได้จะประกอบไปด้วยรายละเอียดต่าง ๆ ที่บรรยายถึงคุณลักษณะและตัวบ่งชี้ของความเป็นเลิศทางวิชาการ ระดับของความเป็นเลิศ และแนวทางการพัฒนางานวิชาการเพื่อนำไปสู่คุณลักษณะนั้น ๆ โดยแสดงถึงผลกระทบหรือความเชื่อมโยงของแต่ละแนวทางพัฒนาด้วย

ดัชนีสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการของคณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันอุดมศึกษาเอกชน ที่พัฒนาขึ้นนี้จะมีลักษณะเป็น Scenarios หลาย ๆ ชุด ในแต่ละชุดจะบรรยายถึงคุณลักษณะ

และตัวบ่งชี้ที่แสดงถึงความเป็นเลิศ ระดับของความเป็นเลิศและแนวทางการพัฒนาเพื่อไปสู่คุณลักษณะ นั้น ๆ ซึ่งจะครอบคลุมทั้งคุณลักษณะของปัจจัยนำเข้า กระบวนการและผลิตผลของสถาบัน นอกจากนี้ดัชนีที่พัฒนาขึ้นนี้จะต้องสอดคล้องกับบริบทของสถาบัน ลักษณะ วิชาชีพ สภาพทาง เศรษฐกิจ สังคม การเมืองของประเทศที่เปลี่ยนไป แต่ในขณะ เดียวกันก็ต้องคำนึงถึงข้อจำกัดต่าง ๆ ด้วย เช่น อำนาจ อุปสรรคต่างๆ ความแตกต่างของค่านิยม และการจัดลำดับความสำคัญก่อน-หลัง เป็นต้น

4. ประเมินดัชนีที่สร้างขึ้นโดยใช้รูปแบบอิงผู้ทรงคุณวุฒิ (Connoisseurship Model) ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหาร และนักวิชาการของคณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันอุดมศึกษา เอกชน จำนวน 10 คน เป็นผู้พิจารณาความเป็นไปได้ของการใช้ดัชนีที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น (Feasibility Study) และให้คณะพยาบาลศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน 1 แห่ง ทดลองนำดัชนีที่สร้างขึ้นนี้ไปประเมินสถาบัน (Self-Evaluation) และเขียนรายงานการประเมินตนเองตามดัชนีความเป็นเลิศทางวิชาการที่พัฒนาขึ้น เพื่อทดลองดูว่าดัชนีนั้นมีความเป็นไปได้หรือไม่ เหมาะสมถูกต้องหรือไม่ และสามารถนำไป ใช้ปฏิบัติจริงได้หรือไม่ จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ได้ดัชนีที่สมบูรณ์

ประโยชน์ของการวิจัย

1. เป็นเป้าหมายในการพัฒนาสถาบันของสถาบันการศึกษาพยาบาลเอกชนที่เป็นรูปธรรมชัดเจน และเป็นที่ยอมรับร่วมกัน ทำให้การพัฒนาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
2. เป็นแนวทางในการพัฒนาสถาบันการศึกษาพยาบาลเอกชนไปสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการอันเป็นอุดมคติของทุกสถาบันอุดมศึกษา
3. นำไปใช้เป็นเกณฑ์ในการประเมินสถาบันการศึกษาพยาบาลเอกชนได้ว่ามีคุณภาพหรือมีความเป็นเลิศมากน้อยเพียงใด
4. เป็นความรู้พื้นฐานสำหรับนำไปพัฒนาดัชนีสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการของสถาบันอุดมศึกษาในสาขาวิชาอื่น ๆ ทั้งของรัฐและ เอกชนได้